

Literaturreferencer.

Steen Konow: »Ørken og Oase, det inderste Asien i Fortid og Nutid« (8°. 184 Sider. III. og 1 Oversigtskort. Kristiania, Aschehoug 1912.)

Med de beskedne Ord: »denne bok fremtræder uten præntioner paa originalitet« indledes Forordet til denne lille Bog, der er at opfatte som et Kompilationsarbejde, hvori Resultaterne af de senere Aars arkæologiske Forskninger i Centralasien i en fængslende og let læselig Form fremlægges for den store Offentlighed. I de første Kapitler giver Forfatteren en Oversigt over Østturkestans Omgivelser, Grænser og Naturforhold og gaar derpaa over til en mere detailleret Beskrivelse af Tarimbassinet og Turfan, idet det navnlig er til disse Egne, at Fortidens saavel som Nutidens Kulturer er knyttede. Derefter opulles for Læseren et farverigt Billede af Oaser, Næringsveje og Befolkning. Konow beskriver, hvorledes Østturkestan i Nutiden er opfyldt af Sandørken, langs hvis Rand man finder en Række frodige Oaser, hver Oase udfor en af de Bjærgbække, som fra de omgivende Kæder Tianschan og Kuenlun søger ned i Sletlandet, og efter en Omlale af Landets langt større Frodighed, Befolkning og Kultur i Fortiden kommer Bogens vel nok interessanteste Kapitel, hvori søges forklaret den store Forandring, Østturkestan er undergaaet i det sidste halvandet Aartusend. Forf. kommer her ind paa den yndede Teori om Klimaforandring, en løs og slet begrundet Hypotese, der i lange Tider har maattet tjene som en letkøbt Forklaring paa de mest forskelligartede Spørgsmaal vedrørende Kulturforandringer i Steppe og Ørkenlandene mellem Atlanterhavet og det Gule Hav. Her kunde Forf. uden Skade have vist noget mere Originalitet eller i det mindste noget skarpere have paapekt disse Teoriens Løshed. Den Raskhed, hvormed Historikere og Arkæologer lader Klimaet forandre sig i Løbet af faa Aarhundreder for at forklare Folkeslags Opblomstren, Hensygnen og Vandringer, er ganske forbløffende, og naar disse

Spørgsmaal af og til fra kompetent naturvidenskabelig Side bliver taget op til Behandling og Klimaforandringsteoriene berøvet deres faste Grundlag, synes dette ganske at undgaa Arkæologernes og Historikernes Opmærksomhed. Det paastaaes for Centralasiens, ligesom det har været paastaaet for Vestasiens og Nordafrikas Vedkommende, at Klimaet i Oldtiden har været køligt og fugtigt, og at det efterhaanden er bleven varmt og tørt. Derfor skulde de gamle Kulturlande være blevene forvandlede til Ørkener, idet Landet savner Grundbetingelserne for Kultur, nemlig at »Sommeren maa være varm og fugtig nok til at gøre Opdyrkingen af Jorden let og fordelagtig, og Vinteren maa være kold nok til at være forfriskende, men ikke saa kold at den dræber Vegetationen og lammer Energien«. Ogsaa denne Teori om de for Kulturens Opstaaen nødvendige Faktorer kunde have været fremsat med større Varsomhed, da man intetsteds finder den bekræftet, hvorimod det synes at være en Lov, at Kulturen naturbestemt opstaaer i de Lande, hvor kunstig Vanding er en Livsbetingelse. For Kunstigvandingens kulturenes Bestaaen og Blomstring er det imidlertid nødvendigt, at de politiske Forhold er rolige. Derfor ser vi ogsaa, at da det kommer til Uroligheder, Krig og Nomadeindfald i Østturkestan, bliver mange Oaser forladte og Landet bliver Ørken; men senere hen, efter at Fred og Orden er vendt tilbage, bliver forladte Oaser paany opdyrkede. Det maa skyldes en Undervurdering af politiske Forholds Betydning og af Nomadismens kulturfejtlige Indflydelse, naar man maa tage sin Tilflugt til noget saa problematisk som Klimaforandring for at forklare Kultursvingninger i Orienten.

I de Dele af Bogen, som behandler Østturkestans Historie, fremhæver Forf. imidlertid den nøje Sammenhæng, som bestaar mellem Tibetanneres og andre barbariske Stammers Indfald og Kulturens Hensygnen og viser derigennem at det historisk-arkæologiske Klimaforandringsdogme er medtaget maaske mere af Tradition end af Tiltro til Dogmets Værdi.

I en Række velskrevne Kapitler gør K. rede for, hvilke Kulturstrømme der har fremmet den østturkestanske Kultur og giver paa Grundlag af de senere Aars Udgravninger en Oversigt over det gamle Østturkestans Literatur og Kunst.

I Bogens Slutning stikker Klimaforandringen atter Hestefoden frem, og man savner en Bibliografi; men da Indvendingerne mod Bogens Indhold

kun drejer sig om et specielt klimahistorisk Spørgsmaal, maa det siges, at »Ørken og Oase« er en særdeles anbefalelsesværdig Bog for enhver, der ønsker at skaffe sig Kendskab til Centralasiens Oldtid men ikke har Interesse og Tid til at søge sin Viden i en omfangsrig og vanskelig tilgængelig Specialliteratur.

Barclay Raunkjær.

Ny Literatur.

(Indkommet til Det kongelige danske geografiske Selskab.)

Evropa.

En sydsvensk Israndslinie och dess geografiska Betydelse, af Per Stolpe, 1911, 8°, 57 S. og Illustr.

Danmarks Statistik, 17. Aarg. 1912, udg. af Statens statistiske Bureau, 8°, 207 S.

Jahrbuch 1911, enthaltend Hydrographische Beobachtungen in den Finland umgebenden Meeren, af Dr. Rolf. Witting, 1912, 4°, 131 S. med 28 Figurer og 4 Tabeller.

Hydrografisk-Biologiska Hafsundersökningarna under År 1911, af Rolf. Witting, 8°, 13 S.

Meteorol. Aarbog, 2. Del 1909 og 1. Del 1911, udg. af Det danske meteorologiske Institut, 4°, henhv. 98 og 148 S.

Fyr- og Taagesignal-Stationer i Kongeriget Danmark med Bilande 1913, udg. af Det kgl. Søkort-Arkiv, 8°, 157 S.

Küstenverlagerung und Meeresströmung zwischen Rügen und Alsen, von H. Spethmann 8°, 6 S.

Der Wasserhaushalt der Ostsee, von H. Spethmann, 8°, 17 S.

Geodætiske Arbejder, Hefte 1, Norges geogr. Opmaaling, 4°, 96 S. og 3 Kort.

Beretning om Norges Geogr. Opmaalings Virksomhed i Tidsrummet 1. Juli 1910—30. Juni 1911, 4°, 39 S. og 4 store Kort.

Beiträge zur Kenntnis des Ostseegebietes von Rolf Witting, 8°, 69 S. og Illustr.

Det kgl. Søkortarkiv: Forandringer og Tilføjelser No. 2¹⁾ til Den islandske Lods, 3. Udgave 1911, 8°, 4 S. og Forandringer og Tilføjelser No. 3¹⁾ til Den danske Lods, 7. Udgave 1910, 8°, 30 S.

Et Blik paa Natur- og Oldforskningens Forstudier til Besvarelse af Spørgsmaalet om Menneskeslægtens tidligste Optræden i Europa, af Joh. Japetus Sm. Steenstrup, 1752, 8°, 42. S. Skænket af Overretsassessor Andræ.

Der geologische Aufbau von Böhmen, von Dr. Gustav C. Laube, 8°, 51 S. med Illustr. og 1 Kort.

Jordbruksbefolkningen dess Förhållande till andra Yrkesgrupper och dess sociale Sammansättning, af Hannes Gebhard, 1913, 8°, 291 S.

Carlsbergfondets Dybdeboring i Grøndals Eng ved Kjøbenhavn 1894—1907 og dens videnskabelige Resultater, ved E. P. Bonnesen, O. B. Bøggild og I. P. I. Ravn, 1913, 4°, 105 S. og Illustr.

Sul presente ordinamento del servizio meteorologico in Italia, Prof. L. Palazzo, 8°, 8 S.